

SUFFIXUL *-ACHE* ÎN TOPONIMIE. INVENTARIERE ȘI ANALIZĂ

Iustina NICA BURCI

Academia Română, Institutul de Cercetări Socioumane

„C.S. Nicolăescu-Ploșor”

Craiova (România)

10.52846/SCOL.2022.1-2.05

Abstract

The suffix *-ache* (*-achi*) represents one of the particles with a “tumultuous” existence in Romanian. It knew its period of “glory”, assimilated to the Phanariot ruling, and one of “decaying”, corresponding to the decline and the disappearance of the above-mentioned age. The vicissitudes of history made it adapt, thus it lost its meaning, from diminutive to augmentative (with this last signification, it has, from time to time, periods of reviving), and, in anthroponymy, where it modified its function, from name to surname. In the present article, we endeavour an analysis on the presence of this suffix in the toponymy from Oltenia. This research is to consider the establishing of the entire inventory, the structural typology and the frequency of the place names that have anthroponyms derived with the mentioned suffix in their componence.

Keywords: *-ache suffix, history, toponymy, structure, frequency*

Résumé

Le suffixe *-ache* (*-achi*) représente l'un des formants ayant une existence « tumultueuse » en roumain. Il a connu une période de « gloire », assimilée aux règnes phanariotes, et une période de « décadence », correspondant au déclin et à la disparition de l'époque respective. Les vicissitudes de l'histoire l'ont obligé à s'adapter, de telle manière qu'il a modifié son sens, du diminutif à l'augmentatif (avec cette dernière signification il connaît de temps en temps des périodes de revirement), et en anthroponymie il a modifié sa fonction, depuis les pronoms aux noms de famille. On se propose dans cet article d'analyser la présence de ce suffixe au niveau de la toponymie de la zone d'Olténie. La recherche prendra en considération l'établissement de tout l'inventaire, la typologie structurelle et la fréquence des noms de lieux qui ont dans leur composition des anthroponymes dérivés avec ce suffixe.

Mots-clés: *le suffixe -ache, histoire, toponymie, structure, fréquence*

Sufixul *-ache* a fost abordat în lingvistica românească din mai multe perspective; cercetătorii s-au axat, în general, asupra valorii sufixului și a evoluției sale semantice în timp¹.

Amintim și noi, pe scurt, câteva date din „biografia” acestuia. De origine neogrească și având sens diminutival, *-ache* are o istorie îndelungată în antroponimia românească. Domnița Tomescu² plasa prima mențiune a unui nume cu acest sufix în anul 1417 (*Ianache*). Utilizarea lui a devenit însă un fenomen de masă – pornit din rândurile aristocrației, preluat apoi și de către celelalte categorii sociale – în vremea domniilor fanariote. Iată cum îl „descria” N.A. Constantinescu: „-ache, (-achi), sufix grecesc de alintare, apare încă din secolul al XVI-lea, la alogeni; el se răspândește în Moldova și Muntenia, treptat, în așa măsură, mai cu seamă în epoca fanariotă, încât, în sec. al XIX-lea pătrunde, prin modă, în pătura de jos la orașe și la sate, adaos la prenume, ca un sufix dintre cele mai productive. Din prenume unde-și are funcția semantică, se fac și multe nume de familie”³. Impactul administrației și al culturii grecești (al căror exponent este afixul de față) asupra țărilor românești, precum și dorința multora de a se integra, (și) prin nume, în cercurile selecte ale societății ori, alteori, de a-și ascunde originea⁴ umilă, a dus la următoarea realitate: „în perioada fanariotă sufixul *-ache* se impune la majoritatea prenumelor bărbătești...”⁵.

¹ Iată câțiva autori: George Pascu, *Sufixe românești*, București, 1916; Șt. Pașca, *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*, București, 1936; Zizi Ștefănescu-Goangă, *Sufixul -ache*, în *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, vol. al III-lea, 1962, pp. 119-127; Alexandru Graur, *Nume de persoane*, București, Editura Științifică, 1965; Claudia Tudose, *Derivarea cu sufixe în româna populară*, București, Tipografia Universității din București, 1978; Magdalena Popescu-Marin (coord.), *Formarea cuvintelor în limba română din secolele al XVI-lea – al XVIII-lea*, București, Editura Academiei Române, 2007 etc.

² *Numele de persoană la români. Perspectivă istorică*, București, Editura Univers enciclopedic, 2001: „-ache (sufix neogrecesc, diminutival): *Ianache* (anul 1417). Atestare timpurie. În lucrările de specialitate este considerat împrumut din secolul al XVI-lea” (p. 94). Proveniența grecească o constată și Grigore Brâncuș în *Introducere în istoria limbii române* (I, București, Editura Fundației România de Măine, 2002, p. 84): „Unele cuvinte grecești din română se recunosc prin sufixele: *-isi* (*-asi*, *-esi*, *-osi*, *-arisi*) la verbe: *aerisi*, *chivernisi*, *fandosi*, *gargarisi*, *iroși*, *lipsi*, *molipsi*, *plictisi*, *pricopsi*, *chivernisi*, *catadixi* etc....; suf. *-os*, *-icos* la substantive și verbe: *ifos*, *ipsos*, *tifos*; *politicos* (de la *politie* „oraș”), *nevricos*, *plicticos*, *simandicos*; *-adă*, în *filadă*, *nostimadă*, *misadă*; *-ache*: suf. diminutival, în *Costache*, *Manolache*, *Mandache*, *Mihalache* (și un suf. latin: *Costăchel*)”.

³ *Dicționar onomastic românesc*, București, Editura Academiei Române, 1963, p. LIV-LV.

⁴ Lucru care s-a întâmplat, într-o oarecare măsură și în cazul altor sufixe (*-ov* și *-ovici*) într-o altă perioadă. (Găsim numeroase exemple la Constantin Sion, *Arhondologia Moldovei*, București, Editura Minerva, 1973).

⁵ Domnița Tomescu, *op. cit.*, p. 131.

O imagine asupra amplitudinii pe care a avut-o fenomenul și a gradualității utilizării sale ne putem face analizând⁶ antroponimele din surse succesive, așa cum sunt cataografiile realizate pentru ținutul Moldovei, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea.

Catagrafia de la 1755: *Mihalachi*⁷, *Postolache*, *Dumitrachi*, *Enachi*, *Iordache*, *Ursachi*, *Andronache(i)*, *Vasilachi*, *Costache*, *Costandache*, *Manolache*, *Alexandrachi*, *Petrachi*, *Novache*, *Tudurache*;

Catagrafia de la 1774: *Ianachi*, *Iordachi*, *Tudurachi*, *Adămachi*, *Manolachi*, *Dumitrachi*, *Costăndachi*, *Ursachi*, *Vasălahi*, *Săndulachi*, *Neculachi*, *Costachi*, *Postolachi*, *Panaitachi*, *Panaitache*, *Andrunachi*, *Anghelachi*, *Alexandrachi*, *Enachi*, *Dalachi*, *Canachi*, *Fotachi*, *Mihalachi*, *Hurmuzachi*;

Catagrafia din 1808: *Dumitrachi*, *Enache*, *Iordachi*, *Iacovachi*, *Andronache(i)*, *Mihălahche(i)*, *Adămachi*, *Doxache(i)*, *Hristachi*, *Costache*, *Ianicache*, *Vasilache(i)*, *Condurachi*, *Săndulachi*, *Todirachi*, *Petrachi*, *Stavarachi*, *Tudurachi*, *Ianachi*, *Ursachi*, *Fotachi*, *Ermurachi*, *Manolache*, *Isache*, *Andachi*, *Ștefanache*;

Catagrafia din 1820: *Hurmuzachi*, *Hazache*, *Dimache*, *Iordache*, *Mihalache*, *Petrachi*, *Fotache*, *Manolache(i)*, *Ursache*, *Dumitrache*, *Țarțache*, *Tudurache*, *Agache*, *Costache*, *Ianachi*, *Săndulache*, *Stavarache*, *Condurache*, *Andronache*, *Enache*, *Vasălahche*, *Iacovache*, *Dracache*, *Rigachi*, *Nicolache*, *Marcache*, *Mitache*, *Adamachi*, *Iamache*, *Lucache*.

Menționăm faptul că aceste nume aparțin plătititorilor de bir (cei care făceau obiectul întocmirii unor astfel de recensământuri) și că fost înregistrată o singură apariție a antroponimelor respective. Se poate observa cu ușurință creșterea graduală a inventarului de nume, de la 15 în anul 1755 (primele trei poziții fiind ocupate de

⁶ Vezi Iustina Burci, *Antroponimie în diacronie. Privire specială asupra Iașului*, Craiova, Editura MJM, 2001, pp. 126-131.

⁷ Zizi Ștefănescu-Goangă constata faptul că „-ache și -achi au apărut pe teren românesc simultan. -achi este de fapt grecescul -ακης, -ακι, -ache este însă probabil adaptarea românească a sufixului grecesc” (*op. cit.*, p. 120). Formele cu -i final, în loc de -e sunt un fonetism specific pentru Moldova și „nu reprezintă un motiv de a le considera în corpore ca nume grecești” observa și Teodor Oancă în *Geografie antroponimică românească. Metodă și aplicații*, Craiova, Editura de Sud, 1998, p. 64.

Apare însă, încă o formă pe teren românesc: cea în care vocala *i* a fost intercalată în interiorul unor cuvinte. „La nivel dialectal, zona care este considerată și astăzi productivă pentru acest tip de anticipare vocalică este Oltenia: *strachină*, *oichi* etc.” (Angela Bidu-Vrănceanu, Cristina Călărășu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană-Dindelegan, *Dicționar general de științe ale limbii*, București, Editura Științifică, 1997, p. 54), în loc de *strachină*, *ochi*. Astfel de variante nestandard, regionale, apar și în rândul antroponimelor; în cazul nostru: *Costaiche* în opoziție cu varianta standard *Costache*, *Iordaiche* – *Iordache*, *Manolaiche* – *Manolache* etc.

Enachi – 23⁸, *Mihalachi* – 13 și *Iordachi* – 10), la 30 în 1820 (*Iordache* – 47, *Dumitrache* – 37, *Ianache* – 30).

Modernizarea societății și înlăturarea domniilor fanariote a atras după sine și declinul sufixului, care a căpătat noi conotații, glisând de la o extremă la alta, de la diminutiv la augmentativ. Înregistrăm, așadar, în evoluția lui *-ache* pe teren românesc mai multe etape, aflate în strânsă legătură cu procesul dezvoltării societății noastre: una de „creștere”, corespunzând perioadei⁹ de înflorire a influenței grecești și una de „descreștere” în care amintita influență scade foarte mult, „fanarioții nu mai sunt puternici”¹⁰, iar sufixul „exprimă acum batjocura... nu mai este la modă să te cheme *Dumitrache*, ba chiar dimpotrivă formațiile cu *-ache* sunt luate în răs”¹¹; nici previziunile în ceea ce privește viitorul nu se arătau a fi prea bune: Zizi Ștefănescu-Goangă concluziona, la finalul articolului său, că „*-ache* este pe cale de dispariție, nu mai crează derivate noi, în afară de cele consacrate”¹². Ceva mai bine i-a intuit însă parcursul Bogdan Petriceicu Hasdeu, care aprecia că „în viul grai se va păstra pe ici, pe colea numai doară la luarea peste picior”¹³. Astfel că, după ce a traversat o lungă perioadă caracterizată prin neutralitate semantică și prolificitate scăzută, se constată în societatea actuală o revigorare a acestuia, ceva mai puțin în domeniul antroponimiei (unde încărcătura semantică – diminutivală sau augmentativă – este dată de modul în care se raportează denominatorul la denotat, cu simpatie sau, dimpotrivă: *Dorinache*, *Florinache*, *Sorinache*) și mai amplu la nivelul limbajului familiar-argotic, unde poate da naștere unor serii de cuvinte¹⁴, de

⁸ Cifra reprezintă, de această dată, numărul total al purtătorilor.

⁹ Nicolae Iorga, referindu-se la antroponimia vremii sale, cerea chiar „decostachizarea” și „despetrachizarea” numelor (*Numele de botez la români*, conferință ținută la Institutul Sud-Est European, la 18 mai 1934, București, 1934, p. 3).

¹⁰ Zizi Ștefănescu-Goangă, *op. cit.*, p. 123; vezi și Viorica Răileanu, *Formarea antroponimelor: sufixul grecesc -ache (-achi)*, în „Philologia”, nr. LIII, Chișinău, 2012, p. 109.

¹¹ *Ibidem*. Vezi și Rodica Zafiu, care aprecia că: „La formarea valorii depreciative a lui *-ache* au contribuit decisiv conotațiile culturale ale grecismelor și turcismelor, legate de o anume epocă balcanizantă și apoi de respingerea ei odată cu modernizarea occidentală – dar desigur și faptul că e vorba de un sufix diminutival: diminutivele dezvoltă adesea, prin contrastul dintre sufix și bază, valori ironice (scriitorăș, doctorăș)” – „*Românache*”, „*străinache*”, http://romlit.romanaliterara.com/-index.pl/romnache_strinache (site accesat la data de 5.03.2022).

¹² Zizi Ștefănescu-Goangă, *op. cit.*, p. 127.

¹³ *Etymologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbei istorice și populare a românilor*, vol. I, 1887 (1972), ediție îngrijită și studiu introductiv de Grigore Brâncuș, București, Editura Minerva, p. 116.

¹⁴ Exemplele au fost extrase din Violeta Leu Hanganu, *Diminutivele în limba română actuală vorbită. Aspecte lexicale, pragmatice și sociolingvistice*, București, Editura Universității din București, 2021, pp. 69-71. Câteva exemple se găsesc și la Blanca Croitor, *Sufixe în limba română actuală. Formații recente*, București, Editura Universității din București, 2021, p. 11: *atârnache*, *ieftinache*, *patronache*, *șoferache*, *tristache*, *trolache*.

regulă cu sens depreciativ, precum: *bulache*, *fraierache*, *fudulache*, *nasolache*, *pămpălache*, *prostache*, *puțache*; *chinezache*, *românache*, *oltenache*; *actorache*, *directorache*, *inginerache*, *ofițerache*, *profesorache*, *regizorache*, *lupache*¹⁵ și, de dată foarte recentă, *virusache*.

Pe lângă atenția acordată valorii sufixului și evoluției sale semantice, o altă direcție de cercetare vizează baza căreia i se atașează formantul, precum și frecvența și repartizarea teritorială a ambelor: etimon și derivat. Întâlnim acest gen de abordare a subiectului în articolul *Antroponime românești derivate cu sufixul -ache, origine și distribuție teritorială*¹⁶, în care Teodor Oancă remarcă faptul că „raportul dintre frecvența etimonului și frecvența numelui derivat poate conduce la o interpretare adecvată a etimologiei numelui derivat” (p. 265).

La fel de interesantă ni s-ar părea, pe lângă direcțiile enunțate anterior, și constituirea unui registru al numelor în care apare sufixul în discuție¹⁷, care să cuprindă întregul¹⁸ inventar antroponimic (actual, dar și istoric, din documentele de arhivă, dar și din arhiva „vie” a poporului nostru, așa cum a fost considerată toponimia), lucru care ar permite pe deplin cunoașterea și analiza cuvintelor la care s-a alipit de-a lungul timpului sufixul *-ache*, a relației dintre cei doi „parteneri”, ar facilita nu numai observarea faptelor la nivelul celor mai frecvente antroponime, ci și la nivelul celor mai puțin sau foarte puțin întâlnite; am avea, de asemenea, posibilitatea de a observa evoluția inventarului de nume în diverse perioade istorice.

Așadar, din dorința de a contribui la întocmirea unui astfel de registru, în ceea ce îl privește pe *-ache*, ne-am îndreptat atenția asupra numelor de locuri provenite de la nume de persoane înregistrate în toponimia oltenească; *Indexul antroponimic* pe care îl avem în lucru, alcătuit pe baza *Dicționarului toponimic al României. Oltenia*¹⁹, ne-a înlesnit această acțiune. Ne-am dorit să urmărim în special care sunt

¹⁵ Acest termen, cu sensul de „spărgător” [*<* (gura de) lup „instrument folosit de hoți” + *-ache*] a fost preluat din Laurențiu Bălă, *Nume de „ocupații” în argoul românesc*, în *Analele Universității „Dunărea de Jos” din Galați*, Fascicula XXIV, An V, Nr. 1(7), 2012, Lexic comun – Lexic specializat, Galați, Editura Europlus, p. 124. Regăsim aici și alți termeni cu sens peiorativ: *baftache* „noroc”, *bulache* „om naiv”, *cordache* „prostituată, nimfomană”, *fanache* „fraier, analfabet”, *membreache* „membru al partidului comunist (în anii regimului comunist)” etc.

¹⁶ Apărut în „Arhivele Olteniei”, serie nouă, nr. 35, București, Editura Academiei Române, 2021, pp. 263-276.

¹⁷ Lucru valabil în cazul oricăruia dintre formanții utilizați în limba română.

¹⁸ Articolul mai sus menționat nu coboară sub frecvența 50.

¹⁹ *Dicționarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO) (coordonator prof. univ. dr. Gh. Bolocan) a apărut la Craiova, Editura Universitaria, în șapte volume: vol. I (A-B), 1993, 414 p.; vol. II (C-D), 1995, 428 p.; vol. 3 (E-Î), 2002, 283 p.; vol. 4 (J-N), 2003, 309 p.; vol. V (O-R), 2004, 337 p.; vol. 6 (S-Ț), 2006, 284 p.; vol. 7 (U-Z), 2007, 329 p. Având în vedere că *Indexul* va cuprinde toate numele de persoane din regiunea menționată, el le oferă celor

acele antroponime derivate cu formantul *-ache* care s-au păstrat în spațiul toponimic, în ce formulă s-au cristalizat ca nume de locuri (nume unice, nume duble, structuri analitice) și cât de frecvent le întâlnim în informația cercetată. Menționăm faptul că materialul nostru cuprinde atât nume standard, cât și variante antroponimice. Acestea din urmă vor avea intrări separate dacă nu au corespondent standard; în caz contrar, ele vor fi subordonate formei de bază. Iată informația²⁰:

Andronache: Curătura lu ~, VL; Pădurea lu ~, Pârâu lu ~, Păru lui ~, Podu de la ~, GJ. < np. *Andronache*.

Anghelache: Fântâna lu ~, Linia lu ~, OT. < np. *Anghelache*.

Brănache: Fântâna lu ~, VL. < np. *Brănache*.

Bulibache: Locu lu ~, OT. < np. *Bulibache*.

Calaiche: Fântâna lu ~, DJ. < np. *Calaiche (Calache)*.

Canache: Pădurea ~, GJ. < np. *Canache*.

Cârstache: Fântâna lu ~, DJ. < np. *Cârstache*.

Ciurnache: Dumbrava lu ~, GJ. < np. *Ciurnache*.

Colache: Ciutura lu ~, Fântâna lu ~, DJ²¹. < np. *Colache*.

interesați posibilitatea să găsească, ordonate alfabetic, antroponimele din Oltenia, cu toate „ipostazele” semantice și structurale pe care acestea le-au înregistrat în toponimie de-a lungul vremii. De asemenea, pot fi aprofundate probleme ce țin de: migrația cuvintelor dintr-o clasă în alta (de exemplu, porecle/supranume → antroponime), etapele constituirii a ceea ce reprezintă astăzi formula oficială de denotație sau preferința pentru o anumită categorie antroponimică în regiune, variante regionale etc. Consemnarea tuturor aparițiilor numelor personale, inclusiv a omonimelor, și menționarea zonei (la nivel de județ – Dolj, Gorj, Olt, Mehedinți, Vâlcea) în care acestea au fost identificate va permite, în plus, reprezentarea statistică a antroponimelor și trasarea ariilor lor de distribuție. Pe scurt, *Indicele* va facilita realizarea unor analize statistice, clasificări, comparații la nivel regional, dar și național dacă extindem perimetrul cercetării la nivelul întregii țări.

²⁰ În inventarul nostru sunt înregistrate toate antroponimele cu sufixul în discuție. De regulă, este vorba despre persoane diferite. Uneori însă, datele ne indică faptul că numele se referă la unul și același individ; așa se întâmplă în cazurile următoare: *Fântâna lu Tache Roșca* și *Terenu lu Tache Roșca* întâlnite în s.c. Moțaței, județul Dolj; *În Vale la Cârstoi Tache* și *Moara lu Cârstoi Tache* – s.c. Bârca, județul Dolj; *Linia Nițulache* și *Linia lu Nițulache* – s.c. Traian, județul Olt. Informația prezintă interes din mai multe puncte de vedere: observăm aici starea materială (și, implicit, și poziția socială) a unor membri ai colectivității; pe de altă parte, ultimul dintre exemple constituie o mostră a ceea ce înseamnă opacizarea relației dintre obiect și posesorul său, trecerea de la genitivul afectiv la nominativul impersonal prin dispariția articolului posesiv *lu*.

²¹ Acolo unde mai multe toponime se află în același județ, am preferat să menționăm numele unității administrative o singură dată, pentru a evita redundanța. Denumirile *Ciutura lu Colache* și *Fântâna lu Colache* sunt, ambele, în județul Dolj, dar în localități diferite: primul în s. Grădiștea c. Grecești, cel de-al doilea în s. Marotinu de Sus c. Celaru. Se referă, așadar, la persoane și la situații diferite.

Costache: Balta lu ~, GJ; Balta pe la Nicolae ~, DJ; Bărăca lu ~, Bunaru lu ~, MH; Bunaru lu ~ Motea, GJ; Casa lu ~, DJ; Casa lu Marin/Mărin ~, DJ; Căsoaia lu ~, VL; Ciutura lu ~, DJ, MH; Clinu lu ~, MH; Conacu lu ~, VL; Crovu lu ~, GJ; Dealu ~, DJ, VL; Drumu lu ~, DJ; Fântâna Ion ~, DJ; Fântâna lu ~ Bolovan, DJ; Fântâna lu ~ Enache, DJ; Fântâna lu ~ în Hududoi, GJ; Fântâna lu ~ Pelea, DJ; Fântâna lu ~ Rudăreanu, DJ; Fântâna lu ~, MH, OT, VL; Fântâna lu Florea ~, OT; Fântâna lu Ilie ~, OT; Fântâna lu Ion ~ Badea, DJ; Fântâna lu Mărin ~, DJ; Fântâna lui ~, GJ; Fața lu ~, DJ; Gâldanu lu ~, VL; La Căsoaia lu ~, VL; La Fagu lu ~, MH; La Nucu lu ~, DJ; Linia la ale Tudor ~, OT; Locurile lu ~, DJ; Moara lu ~, MH; Moșia lu ~ Niculescu, DJ; Moșia lu ~, MH; Pădurea la ~ Săraru, VL; Pădurea lu ~, GJ; Parcu lu ~, MH; Podu lu ~, VL; Șanțu lu ~, DJ; Știubeiu lu ~, GJ, MH; Ulița lu Ilie ~, OT; Valea lu ~, DJ; Via lu ~, GJ. • **Costaiche:** Cotu lu ~, MH; Cracu lu ~, MH; Plopu lu ~, MH. < np. *Costache*.

Covache: La ~, MH. < np. *Covache*.

Cristache: Fântâna lu ~, DJ; Fântâna lu ~ al Panii, DJ. • **Cristaiche:** Fântâna lu ~ Pufu, MH. < np. *Cristache*.

Culache: Fântâna lu ~, VL. < np. *Culache*.

Cutcudache: Pădurea ~, MH. • **Cutcudaiche:** Fântâna lu ~ din Valea Săcii, MH. < np. *Cutcudache*.

Dache²²: Izvoru lu ~, VL. < np. *Dache*.

Dielache: Ulmu lu ~, MH. < np. *Dielache*.

Dimache: La ~, MH. < np. *Dimache*.

Dinache: DJ; Balta lu ~, VL; Coasta lu ~, OT; Fântâna lu ~, GJ, OT, VL; Ulița lu ~, OT. • **Dinaiche:** Podu ~, GJ. < np. *Dinache*.

Dumitrache: Balta lu ~ Negreț, DJ; Casa lu ~ a lui Gogoasă, DJ; Ciutura lu ~ Ciuturică, VL; Conacu lu ~ Bănicioi, DJ; Dealu lu ~, MH; Fântâna ~, OT; Fântâna lu ~, DJ, GJ, MH; Fântâna lu Dine a lu ~, DJ; La ~, VL; Măgura lu ~ Golencianu, DJ; Pivnița lu ~ lu Radu, GJ; Știubeiu lu ~, GJ; Vâlcea lu ~, VL; Valea lu ~, GJ; Via lu ~ Baș, GJ. • **Dumitraiche:** Fântâna lu ~, GJ. < np. *Dumitrache*.

Emache: Pădurea lu ~, VL. < np. *Emache*.

Enacache: Piedica lui ~, VL. < np. *Enacache*.

Enache: Balta lu ~, VL; Balta lu Ion ~, DJ; Căsoaia lu ~, VL; Colțu lu ~ a lu Luli, MH; Cracu lu ~, GJ; Dealu lu ~, GJ; Fântâna la Nicolae ~, DJ; Fântâna lu ~, DJ, GJ, MH, OT; Fântâna lu Costică ~, DJ; Fântâna lu Gheorghe ~, VL; Fântâna lu

²² În inventarul nostru, apar o serie de prescurtări de la derivatele în -ache. Acestea au fost „foarte mult folosite în perioada de productivitate a sufixului. De foarte multe ori rămâne doar sufixul însoțit de o consoană: *Cache, Gache, Lache, Mache, Nache, Pache, Rache, Sache, Tache, Trache* (Zizi Ștefănescu-Goangă, *op. cit.*, p. 123).

Ion ~, DJ; Fântâna lu Ion a lu ~ Negoianu, DJ; Grindu lu Popa ~, DJ; La ~, VL; La Moș ~ Olteanu, DJ; Linia de la ~ Stan, DJ; Locu lu ~ Herșoveanu, MH; Locurile lu ~ Popescu, MH; Lunca lu ~, MH; Păru lu ~, GJ; Poteca lu ~, VL; Ulicioara lu ~, DJ; Ulița lu ~, DJ; Valea lu Moș ~, DJ; Vâlceaua lu ~, DJ. < np. *Enache*.

Fanache: Balta lu ~, VL; Fântâna lu ~, DJ, GJ. • **Fănaiche:** Dosu Anii lui ~, MH. < np. *Fanache*.

Filipache: Fântâna lu ~ din Izlaz, DJ. < np. *Filipache*.

Firache: La ~, DJ; La Moara lu ~, DJ; Tufaru lu ~, VL. < np. *Firache*.

Fotache: Fântâna lu Aurică ~, La ~, VL. < np. *Fotache*.

Iănache: Fântâna la ~, GJ. < np. *Iănache*.

Icovache: Curătura lu ~, MH. < np. *Icovache*.

Ienache: Drumu de la ~ Jianu, OT; Ulița pe la ~, DJ; Valea lu ~, GJ; Vâlceaua lu ~, DJ. • **Ienaiche:** Poiana lu ~, GJ. < np. *Ienache*.

Ionache: Conacu lu ~, Cracu lu ~, MH; Piscu lu ~, GJ. < np. *Ionache*.

Iordache: GJ, MH; Balta lu ~, GJ; Bateria la alde ~, DJ; Braniștea lui ~, DJ; Cioaca lu ~, GJ; Ciocu lu ~, GJ; Ciutura lu ~, GJ; Conacu lu ~, GJ, OT; Cotu lu ~, GJ; Cracu lu ~, GJ, MH; Crovu lu ~, GJ; Dosu lu ~, GJ; Drumu lu ~, DJ; Drumu pă la ~, VL; Fântâna lu ~ a Pencii, DJ; Fântâna lu ~, DJ, GJ, MH, OT; Fântâna lu Chițu lu ~, DJ; Fântâna lu Ilie a lu ~, DJ; Fântâna lu Ion ~, DJ; Fântâna lu Virgil ~, DJ; Fundu lu ~, VL; Gâldău lu ~, DJ; Grădina lu ~, VL; Grindu ~ Boța, DJ; Izvoru lu ~, MH; La ~, DJ, GJ, VL; La Via lu ~, GJ; Locu lu ~ Dumitru Dogaru, VL; Măgura ~, DJ; Măgura lu ~, DJ; Măru lu ~, GJ; Moara lu ~, VL; Pădurea lu ~, VL; Pădurea lu Moș ~, DJ; Pe la ~, VL; Piscu lu ~, DJ, VL; Poiana lu ~, VL; Prunii lu ~, MH; Puțu lu ~ Turcu, VL; Știubeiele lu ~, GJ; Ulița ~ Hoară, GJ; Ulița pe la Vasile ~, GJ; Valea lu ~, DJ, GJ, Mh; Valea lui ~, VL; Vâlceaua lu ~, VL. • **Iordaiche:** Poiana lu ~, GJ. < np. *Iordache*.

Lache: Canalu lu ~, Ciutura lu ~, VL; Conacu lu ~, GJ, MH; Curătura lu ~, VL; Drumu lu ~, Drumu ~ Craioveanu, VL; Fântâna de la ~ al Rii, DJ; Fântâna de la ~, OT; Fântâna la ~ al Anii, DJ; Fântâna lu ~, DJ, VL; Fântâna lu Costică a lu ~, DJ; Fântâna lu Gore a lu ~ a lu Ilie Iacov, DJ; Fântâna lu Marin a lu ~, DJ; Fântâna lu ~ Marinescu, DJ; Fântâna lu Popa ~, VL; Fântâna lu ~ Potecică, DJ; Fântâna lu ~ Zdeună, DJ; La ~ a lu Cucu, DJ; La Moara lu ~, DJ; La Parii lu ~, OT; La Plopii lu ~, OT; La Vâlceaua de la Parii lui ~, OT; ~ Iepure Craioveanu, VL; Știubeiu lu ~, MH; Ulița lu ~ a lu Fustașu, DJ; Ulița de la ~, MH; Vâlceaua lu ~ al Cioanții, VL; Vâlceaua lu ~, VL; Via lu ~, DJ; Zăvoiu lu ~, VL. • **Laiche:** Fântâna lu ~, GJ. < np. *Lache*.

Licache: Fântâna lu ~, DJ. < np. *Licache*.

Mache: Crângu lu ~, VL; Dafinii lu ~, MH; Pârâu lu ~, GJ. < np. *Mache*.

Manache²³: DJ; Dealu lu ~, Fântâna lu ~, DJ; Fântâna lu ~ Iordache, DJ; Foișoru lu ~, MH; Lotu lu ~, DJ. • **Mănache**: VL; La ~, VL. < np. *Manache*.

Mandache: Fântâna lu ~, VL; Fântâna la Iulică ~, DJ; Fântâna lu Petre ~, DJ; Iagozii lu Ghiță ~, MH; La ~, DJ; Ulița lu ~, DJ; Via lu ~, OT; Via lu Mitru lu ~, OT, DJ. < np. *Mandache*.

Manolache: Balta lu ~, OT; Podu de la Moara lu ~, VL; Poiana la Ulmii lu ~, MH; Știubeiu lu ~, MH; Ulița lu ~, DJ; Ulița lu ~ Sorteanu, DJ; Vadu lu ~, MH; Via lu ~, MH. • **Manlaiche**: La ~, MH. • **Manolaiche**: Fântâna lu ~, MH; Izlazu de la ~, MH. < np. *Manolache*.

Marinache: Fântâna lu ~, OT; Grădina lu ~, DJ; La ~ Vătășescu, VL; Măgura lu ~, OT; Vâlceaua lu ~, DJ. < np. *Marinache*.

Mărinache: Fântâna lu ~, MH; La ~, OT; Ulița lu ~ a lu Firu, DJ. • **Mărinaiche**: Moara lu ~, DJ. • **Mărinaichi**: Fântâna lu ~, DJ. < np. *Mărinache*.

Maronache: Fântâna ~, OT. < np. *Maronache*.

Matache: Castanii lui ~, GJ; Drogii lui ~, MH; Drumu lu ~, OT; Fântâna lu ~, DJ, VL; Grădina lu ~, GJ; La ~, VL; Linia la ale ~ Iamoș, DJ; Ududoiu lu ~, DJ; Vâlceaua lu ~, OT; Via lu ~, DJ. • **Mătache**: Fântâna lu ~, MH. < np. *Matache*.

Melache: Bunu lu ~, MH; Fântâna lu ~, MH; Fântâna lu Lina lu ~, VL; Gorunu lui ~, MH; La Gorunu lu ~, MH; Știubeiu lu ~ al Aniți, MH. • **Melaiche**: Ciutura lu ~, MH; Conacu lu Moș ~, MH; Crovu lu ~ Bădeț, MH; La Prunii lu ~ Dăncău, MH; Pivnița lu ~ Ciortan, MH; Știubeiu lu ~, GJ; Zăvoiu lu ~, GJ. < np. *Melache*.

Melaache: La ~ Păsărel, MH. < np. *Melaache*.

Mialache: Fântâna lu ~ Gană, Fântâna lu ~ Pârvu, Fântâna lu ~ Popescu, DJ; Gâldanu lu Gică ~, OT; Pârâu lu ~, GJ. • **Mialaiche**: În Pădure la ~, GJ. < np. *Mialache*.

Mielache: Bărâca lu ~, VL; Branștea lu ~, DJ; Cișmeaua ~ Popescu, DJ; Conacu lu ~, MH; Crucea lu ~, MH; Dealu lu ~, GJ; Fântâna lu ~, GJ, VL; Fântâna lu Moș ~, DJ; La ~, VL; La Moara lu ~, DJ; La Pârâu lu ~, GJ; La Pod la ~, VL; Moara ~, DJ; Socu lu ~, DJ; Ulița lu ~ lu Pârvu, VL; Vâlceaua lu ~, OT, VL. < np. *Mielache*. • **Mielaiche**: Moara lu ~ Săvoiu (GJ).

Mihache: Pădurea lu ~, DJ. < np. *Mihache*.

Mihalache: Cișmeaua de la Zăvoiu lu ~ Popa ~, VL; Cișmeaua lu ~ Dumitrescu, Cișmeaua lu ~ Roman, OT; Conacu lu ~, GJ; Conacu lu ~ Ogrăzeanu,

²³ Înregistrăm în cazul unor antroponime diferite particularități fonetice: alternanțe vocalice: *Manache, Mănache; Matache, Mătache* etc.; sincopa: *Manolache, Manlaiche*; epenteza: *Melache, Melaiche* etc.; dublarea unei vocale: *Melaache, Uuache*; înlocuirea unei vocale: *Postolache, Pastolache*.

VL; Crama lu ~ Popescu, DJ; Fântâna lu ~ lu Băluțu, DJ; Fântâna lu ~ Popa, DJ; Fântâna lu ~, GJ; Grajdu lui ~, VL; La Popa ~, VL; La ~, DJ; La Piua lu ~, GJ; Linia aldor ~ Moțatu, OT; Mahalaua lu ~ al Gocii, DJ. • **Mihalachi**: La ~, VL. < np. *Mihalache*.

Mijaiche: Conacu lu ~, GJ. < np. *Mijaiche*.

Mitaiche: Coasta lu ~, Coasta lu Barbu ~, Pădurea lu ~, GJ. < np. *Mitaiche*.

Mitrache: Balta lu ~, DJ; Capu Viei lui Marin ~ Constantin, MH; Casa lu ~ Brătășan, DJ; Cișmeaua lu ~, DJ, VL; Conacu lu ~, GJ; Dealu lu ~, DJ; Fântâna ale ~, OT; Fântâna de la ~ al Popii, MH; Fântâna de la Andrei ~, VL; Fântâna lu ~ a lu Matei, Fântâna lu ~ a lu Oanța, Fântâna lu Ioniță a lu ~, DJ; Fântâna lu ~ Benea, Fântâna lu ~ Burnea, Fântâna lu ~ Buzatu, Fântâna lu Gheorghe ~, Fântâna lu Iorgu ~, Fântâna la ~ Manea, DJ; Fântâna lu ~ Sârbu, DJ; Fântâna lu ~ Trancă, DJ; Fântâna lu ~ Udriște, DJ; Fântâna lu ~, DJ, OT, VL; Fântâna lu Moș ~, OT; Fântâna lu Naie ~, DJ; Gâdovanu lu ~, MH; La ~, DJ, GJ, VL; La Fața lu ~, VL; Linia de la ~ Anghel, MH; Linia lu ~, DJ; Livadia lu ~, OT; Piscu lu ~, GJ; Plopu lu Moș ~, OT; Podu lu ~ Trancă, DJ; Podu lu ~, OT; Puntea lu ~, DJ; Știubeiu lu ~, DJ; Ulița lu ~ Boerescu, VL; Ulmu lu ~, DJ; Vâlceaua lu ~, VL; Valea lu ~, OT. < np. *Mitrache*.

Mițache: Moara lu ~, DJ. < np. *Mițache*.

Nache: Crovu lu ~, MH; Dealu ~, VL; Fântâna lu ~, VL; Fântâna ~ Gană, DJ; Pădurea lu ~, DJ; Perii lu ~, DJ; Prunii lu ~, VL; Stâna lu ~, GJ; Știubeiu lu ~, DJ; Ulița lu ~, VL; Vâlceaua lu ~, DJ. < np. *Nache*.

Nelache: Fântâna lu Moș ~, DJ. < np. *Nelache*.

Nicolache: Fântâna de la ai lu ~, DJ; Fântâna lu ~, DJ, MH. • **Nicolachi**: La ~, DJ. < np. *Nicolache*.

Nițaiache: La ~, GJ. < np. *Nițaiache* (*Nițache*).

Nițulache: Fântâna lu ~, OT; Linia ~, OT; Linia lu ~, OT; Via lu ~, MH. • **Nițulaiche**: La ~, MH. < np. *Nițulache*.

Oache: Conacu lu ~, MH. < np. *Oache*.

Pache: Fântâna la ~, DJ; Fântâna lu ~ din Valea Alboțî, DJ; Fântâna lu ~, DJ; La ~ Ștefănescu, DJ. < np. *Pache*.

Panache: Fântâna de la ~, Șoseaua de la ~, DJ. • **Pănaiche**: Ulița lu ~, MH. < np. *Panache*.

Patrache: La ~, VL; Ulița lu ~, GJ. • **Patraiche**: Grindu lu ~, GJ. < np. *Patrache*.

Paulache: Fântâna lu ~, DJ. < np. *Paulache*.

Pavlache: Ulița ~ Olteanu, OT. < np. *Pavlache*.

Pântilaiche: Bunaru lu ~, MH. < np. *Pântilaiche*.

Pătălaiche: Cioaca lu ~, GJ. < np. *Pătălaiche*.

Pătrache: Balta lu ~, VL; Ciungu lui ~, VL; Drumu lu ~, GJ; Fântâna lu ~, GJ; Ulița lu ~ Stuparu, VL. < np. *Pătrache*.

Păunache: Fântâna lu ~, VL. < np. *Păunache*.

Pârțache: Pădurea lu ~, OT. < np. *Pârțache*.

Petrache: Cișmeaua lu ~, OT; Cișmeaua lu ~ Ionescu, OT; Ciutura lu ~, GJ; Coasta pe la ~, OT; Conacu lu ~, GJ, MH; Conacu lu ~ Coțofană, DJ; Crucea lu ~, GJ; Cureaua lu ~, DJ; Dealu lu ~, DJ, VL; Dealu lu ~ Moțoi, VL; Fântâna a lu ~ a lui Stanca Fafara, DJ; Fântâna de la ~ Encioiu, DJ; Fântâna de la ~ a lu Irimia, DJ; Fântâna lu Mărin ~, DJ; Fântâna la ~ a lu Banghia, DJ; Fântâna la ~ Neață, DJ; Fântâna lu ~ a lu Fană, DJ; Fântâna lu ~ a lu Hârtu, DJ; Fântâna lu ~ Betița, DJ; Fântâna lu ~ Buzărnescu, DJ; Fântâna lu ~ Crețu, DJ; Fântâna lu ~ a lu Stancu, DJ; Fântâna lu ~, DJ, GJ, OT, VL; Fântâna lu Stan ~, DJ; Fântâna lu ~ Vasile, DJ; Gorunu lui ~, MH; Grădina lu ~, GJ; La ~ a lu Firu, DJ; La ~ Dina, VL; La Crucea lu ~, GJ; La Cula lu ~, GJ; La Măgura lu ~, VL; Lăstarii lu ~, GJ; Linia lu ~, OT; Linia lu ~ Cojocariu, OT; Linia lu ~ Săuleanu, DJ; Linia lu ~ Stângăceanu, DJ; Măgura la Lotu lu ~ Andriță, MH; Măgura lu ~, OT; Măgura lu ~ a lu Firu, DJ; Mălinii lui ~, DJ; Moara lu ~ Constantin, DJ; Pădurile de la ~, VL; Podu lu ~, VL; Poiana lu ~, MH; Poteca lu ~, VL; Povarna lu ~, VL; Puțu lu ~, OT; Știubeiu lu ~, MH; Ulița lu Nea Ion a lu ~, DJ; Vâlceaua lu ~ al Lincăi, VL; Vâlceaua lu ~, GJ. • **Petraiche:** Drumu di la ~, GJ; În Dos la ~, MH; Locu lu ~, VL; Pe la ~ Notinaru în Vale, MH; Salcia lu ~ a'lu Bloaje, DJ; Știubeiu lu ~, MH. < np. *Petrache*.

Pietrache: Măgura lu ~, OT. < np. *Pietrache*.

Pitraiche: Pivnița lu ~ Toroipan, GJ. < np. *Pitraiche*.

Postolache: Fântâna lu ~, OT. • **Pastolache:** Podu lu ~, DJ. < np. *Postolache*.

Prijache: Pădurea lu ~, MH. < np. *Prijache*.

Rădache: La ~, VL. < np. *Rădache*.

Ristache: Fântâna ~, Fântâna la ~, DJ; Fântâna lu ~, DJ, VL; Fântâna lu Mărin ~, VL; Lăstarii lu ~, OT; Piatra lu ~, VL; Poiana lu ~, OT. < np. *Ristache*.

Sache (Saiche): Fântâna lu ~, DJ, OT; Înfundătura la ~, Măgura lu ~, Moșia lu ~, OT; Pârâu lu ~, VL. < np. *Sache*.

Sandache: Linia de la ~, DJ. < np. *Sandache*.

Sandulache: Zestrea lui ~, DJ. < np. *Sandulache*.

Smarandache: Coasta lu ~, Fântâna lu ~, OT; Măgura lu ~, DJ; Tufanii lu Ion a lu ~, DJ; Vâlceaua lu Popa ~, DJ. • **Smărăndache:** Ulița de la ~, VL; Fântâna lu ~ Învățătoru, DJ. < np. *Smarandache*.

Sorlache: Valea lu ~, GJ. < np. *Sorlache*.

Spirache: Fântâna lu ~, OT. • **Spiraiche:** Crucea lu ~, GJ; La Crucea lu ~, GJ; Curătura lu ~, GJ. < np. *Spirache*.

Stache: Fântâna lu ~ Butoi, DJ. < np. *Stache*.

Stavarache: Dafinii lu ~, Dealu ~, DJ. • **Stăvărache:** Stâna lu ~, DJ. • **Stăvărăiche:** În ~, MH. < np. *Stavarache*.

Stavrache: Moșia ~, Tarlaua lu ~, DJ. < np. *Stavrache*.

Ștefânache: Ulița lu ~, GJ. < np. *Ștefânache*.

Tache: VL; Balta lu ~, VL; Ciutura lu ~, DJ; Conacele lu ~, VL; Conacu lu ~ Teianu, DJ; Cuculia lui ~, VL; Dafinii lu ~, MH; Dealu lu ~, OT; Dosu Vălcelii lui ~, DJ; Drumu di la ~, OT; DJ; Drumu lu ~ Filipescu, DJ; Fața Vălcelii lu ~, DJ; Fântâna lu ~ a lu Grăunte, OT; Fântâna lu Niță a lu ~, OT; Fântâna lu ~, DJ, VL; Fântâna lu Nică a lu ~, OT; Fântâna lu ~ Bistriceanu, DJ; Fântâna lu ~ Cojocar, DJ; Fântâna ~ Găvan, DJ; Fântâna de sub Via lu ~ Gheorghe Băzăvan, VL; Fântâna lu ~ Păleaș, DJ; Fântâna lu ~ Roșca, DJ; Terenu lui ~ Roșca, DJ; Fântâna lu ~ Teodorescu, MH; Fântâna lu ~ Văetiș, DJ; Fântâna lu ~ Văleanu, DJ; Ghinda lu ~, DJ; Hoapa lu ~ al Pachii, DJ; Hududoiu lu ~ al Pachii, DJ; În Vale la Cârstoi ~, DJ; La ~ Filipescu, DJ; La Prunii lui ~ Buioca, GJ; La Bordeiu lu ~, GJ; La Moara lu ~, DJ; Linia ale ~, OT; Linia lu ~, OT; Moara lu Cârstoi ~, DJ; Moara lu ~ Giurescu, GJ; Moara lu ~ Patega, GJ; Moșia lu ~ Niculescu, MH; Moara lu ~, MH; Ogașu lui ~, MH; Pă la Păru lu ~, VL; Pădurea lu ~, DJ; Podu lu ~, VL; Poiana lu ~, VL; Salcia lu ~ a'lu Trancă, DJ; Salcia lu ~, DJ; Știubeiu lu ~, DJ; Valea lu ~, DJ; Vâlceaua lu ~, DJ. • **Taiche:** Podu lu ~, MH; Râpa lu ~, GJ. < np. *Tache*.

Tălache: Piscu lu ~, DJ. < np. *Tălache*.

Tănăsache: Fântâna la ~, DJ; Fântâna lu ~ a lu Pascu Stănoi, DJ; Fântâna lu ~, DJ; Fântânița lu ~ Tudor, DJ; Linia lu ~, DJ; Pădurea lu ~, DJ; Valea Ogașu lu ~, GJ. < np. *Tănăsache*.

Trache: Balta lu ~, VL; Ciutura lu ~, DJ, GJ, VL; Colțu lu ~, OT; Fântâna de la ~, DJ; Fântâna lu ~, DJ, GJ; Fântâna lu ~ Firan, DJ; Fântâna la ~ Guvernu, DJ; Fântâna lu ~ Peceașcă, DJ; Gârla ale ~, DJ; La Nucu lu ~, VL; Moara lu ~, DJ; Pârlogu ale ~, DJ. • **Traiche:** Ulmu lu ~, MH. < np. *Trache*.

Tudorache: Balta lu ~, DJ; Fântâna ale ~ Tătaru, OT; Fântâna lu Gheorghe ~, DJ; Fântâna lu ~ a lu Stan, MH; Fântâna lu ~, DJ, MH, OT; Fântâna lu Naie a lu ~, DJ; Groapa lu ~, DJ; Poiana lu ~, OT; Puțu lu ~, VL; Știubeiu lu ~, GJ; Ulmu lu ~, DJ, GJ; Vâlceaua lu ~, DJ. < np. *Tudorache*.

Turache: Fântâna lu ~, DJ. < np. *Turache*.

Ursache: Crucea Căpitanului ~, GJ; Crucea lu ~, GJ; Fântâna lu ~, GJ; Țancu Crucea lui ~, GJ; La Țancu Crucea lu ~, GJ. < np. *Ursache*.

Uuache: Ulița lu ~, GJ. < np. *Uuache*.

Vache: Țiglăria lui ~, DJ. < np. *Vache*.

Vaplache: GJ. < np. *Vaplache*.

Vârjache: Cracu lu ~, MH. < np. *Vârjache*.

Vasilache²⁴: GJ; Balta lu ~ Negreț, DJ; Conacu lu Gică ~, MH; Crucea lu ~, MH; Fântâna lu ~, DJ; Fântâna lu ~ Blagu, DJ; Moșia lu ~ Țoculescu, DJ; Poiana lu ~, GJ; Tarlaua lu ~, DJ; Ulița lu ~, DJ. < np. *Vasilache*.

Vasâlache: Fântâna lu ~, MH; Gârla ~ Blagu, DJ. • **Vasâlaiche**: Balta lu ~, GJ. < np. *Vasâlache*.

Văsilache: Crovu lu ~, GJ. < np. *Văsilache*.

Zamfirache: Lotu lu ~, DJ. < np. *Zamfirache*.

Acestea sunt antroponimele cu sufixul *-ache* angrenate – fie ca unități singulare, dar mai ales ca părți componente ale unor structuri compuse – în denumirea numelor de locuri din Oltenia.

Vom analiza, în cele ce urmează, profilul structural al acestor toponime, care cuprinde următoarele paliere:

a) Structuri simple, în care antroponimele denumesc singure obiectul geografic: *Dinache* (moșie-Dolj), *Iordache* (pădure²⁵-GJ, deal, teren arabil, pârau-MH), *Manache* (fântână-DJ), *Mănache* (fântână-VL), *Tache* (parte de sat-VL), *Vaplache* (deal-GJ), *Vasilache* (deal-GJ).

b) Structuri complexe, subclasificate în funcție de elementele componente și de legăturile dintre acestea, stabilite la nivelul comunității și exprimate, în ceea ce ne privește, la nivel gramatical:

– obiect geografic + numele (simplu sau compus) al persoanei (legată cândva de primul prin posesie sau alt eveniment memorabil) în cazul nominativ: *Pădurea Canache*, *Pădurea Cutcudache*, *Fântâna Dumitrache*, *Grindu Iordache Boța*, *Ulița Iordache Hoară*, *Moara Mielache*, *Fântâna Nache Gană*, *Linia Nișulache*, *Ulița Pavlache Olteanu* etc. În aceste exemple, distanțarea de momentul apariției toponimului, precum și tendința de economie care se manifestă de multe ori în limbă au dus la opacizarea relației dintre obiect și posesorul său, prin dispariția articolului posesiv. Nominativul indică acum doar un simplu raport onimic prin care numele

²⁴ „Antroponimul *Vasilache*, format din numele propriu *Vasile* și sufixul grecesc *-ache*, exprima, inițial, o nuanță afectivă, de dezmierdare, de alintare. Cu timpul, sufixul *-ache* a căpătat o valoare cu accent ironic, comic. Astfel, *Vasilache* părăsește complet stadiul inițial de nume de persoană dezmierdător și ajunge să semnifice o marionetă, un manechin, un om fără voință; paiată; teatru de păpuși și personajul principal al lui” (Viorica Răileanu, *Onomatisme vasiliene în vocabularul consolidate al limbii*, în „Studii și cercetări de onomastică și lexicologie” (SCOL), Anul XI, nr. 1-2, 2019, p. 213). *Vasilache* mai era numit și „jocul păpușilor (după numele paiăței)” (Lazăr Șăineanu, *Dicționar universal al limbei române*, 1908, p. 787).

²⁵ Există și un plural feminin de la toponimul *Iordache* (pădure s. Bârzeiu c. Albeni județul Gorj), și anume, *Iordachele* – pădure în s.c. Albeni-Gorj, în care se face acordul în gen și număr cu obiectul denumit.

persoanei devine numele obiectului denumit, asemenea unei etichete²⁶. În inventarul denumirilor analizate, acest segment prezintă o consistență redusă în raport cu numărul exemplurilor cuprinse în următoarele clase.

– obiectul posesiei + numele simplu al posesorului, în cazul genitiv proclitic cu articolul *lu(i)*, *ale*: *Curătura lu Andronache, Fântâna lu Cârstache, Balta lu Costache, Ciutura lu Costache, Coasta lu Dinache, Fântâna lu Dumitrache*²⁷, *Vâlcea lu Ienache, Ciutura lu Iordache, Valea lu Iordache, Crângu lu Mache, Via lu Matache, Balta lu Mitrache, Drumu lu Pătrache, Piatra lu Ristache, Coasta lu Smarandache, Dafinii lu Stavarache, Dealu lu Tache, Linia ale Tache, Crucea lu Vasilache* etc.

– obiectul posesiei + numele dublu al posesorului, în cazul genitiv proclitic cu articolul *lu(i)*: *Fântâna lu Costache Bolovan, Fântâna lu Costache Enache, Balta lu Dumitrache Negreț, Balta lu Ion Enache, Fântâna lu Virgil Iordache, Fântâna lu Lache Potecică, Fântâna lu Manache Iordache, Fântâna lu Iulică Mandache, Ulița lu Manolache Sorteanu, Pivnița lu Melache Ciortan, Fântâna lu Mialache Pârvu, Gâldanu lu Gică Mialache, Cișmeaua lu Mihalache Dumitrescu, Coasta lu Barbu Mitaiche* etc.

– obiectul posesiei + numele triplu al posesorului, în cazul genitiv proclitic cu articolul *lu(i)*: *Fântâna lu Ion Costache Badea, Locu lu Iordache Dumitru Dăogaru, (Capu) Viei lu Marin Mitrache Constantin, (Fântâna de sub) Via lu Tache Gheorghe Băzăvan*. Întâlnim aici un lanț al generațiilor, în care linia descendentă înregistrează următoarea ordine: fiu (de ex. *Ion*) ← tată (de ex. *Costache*) ← bunic (de ex. *Badea*); în aceste cazuri, derivatele cu sufixul *-ache* sunt fie ultimele, fie penultimele în lanțul familial. O succesiune a generațiilor întâlnim și în formulele populare de denotație, în care numele aparținătorului sau aparținătorilor nu sunt juxtapuse ca în exemplele anterioare, descendența fiind exprimată cu ajutorul genitivului posesiv. Avem, așadar,

– obiectul geografic + numele posesorului în genitiv proclitic, raportat, la rândul său, de asemenea prin intermediul genitivului cu articol posesiv, la unul sau mai mulți membri ai familiei: *Fântâna lu Cristache al Panii, Casa lu Dumitrache a lui Gogoasă, Fântâna lu Ion a lu Enache Negoianu, Fântâna lu Chițu lu Iordache, Fântâna lu Ilie a lu Iordache, Fântâna lu Costică a lu Lache, Fântâna lu Gore a lu Lache a lu Ilie Iacob, Via lu Mitru lu Manolache, Vâlcea lu Petrache al Lincăi* etc.

²⁶ *Introducere la Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. II, *Mic dicționar toponimic al Moldovei (structural și etimologic)*, Partea I, *Toponime personale* (coord. Dragoș Moldovanu), Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2014, p. XIV.

²⁷ Dar și *Fântâna Dumitrache* (vezi supra).

– obiectul geografic + numele unic sau dublu al persoanei, în cazul acuzativ precedat de prepoziții și indicând localizarea celui dintâi:

• de la: *Podu de la Andronache, Linia de la Enache Stan, Fântâna de la Lache, Ulița de la Lache, Fântâna de la Panache, Fântâna de la ai lu Nicolache* etc.

• pe la: *Balta pe la Nicolae Costache, Ulița pe la Ienache, Drumu pã la Iordache, Ulița pe la Vasile Iordache, Coasta pe la Petrache* etc.

• la: *Pãdurea la Costache Sãraru, Fântâna la Iãnache, Linia la ale Tudor Costache, Bateria la alde Iordache, Linia la ale Matache Iamoș, etc.*

– obiectul geografic în cazul acuzativ cu prepoziția simplă *la* + numele posesorului în genitiv: *La Cãsoaia lu Iordache, La Nucu lu Iordache, La Via lu Iordache, La Gorunu lu Melache, La Moara lu Mielache* etc.

Asocieri ale cazurilor apar și în alte denumiri, ale cãror structuri – „stufoase” de multe ori –, conțin necesarul de elemente (entopice, toponime, antroponime) considerat optim de cãtre denominatori pentru a identifica cu precizie obiectul denumit: *Poiana la Ulmii lu Manolache, Podu de la Moara lu Manolache; Fântâna de la Lache al Rii, Fântâna de la Petrache a lu Irimia; Fântâna lu Costache în Hududoii, Fântâna lu Filipache din Izlaz, Fântâna lu Pache din Valea Alboș, Pe la Petrache Notinaru în Vale* etc.

– antroponime cu sufixul -ache precedate de prepoziția locativă *la*, uneori și succedate de exprimarea apartenenței familiale: *La Covache, La Dimache, La Dumitrache, La Firache, La Iordache, La Manolache, La Marinache Vãtãșescu, La Matache, La Nițache, La Rãdache, La Lache a lu Cucu, La Petrache a lu Firu* etc.

Dupã cum se poate observa, antroponimele cu sufixul -ache (la fel ca celelalte nume personale) fac parte, în toponimie, din structuri diverse, alcãtuite astfel încât sã redea cu cât mai multã precizie informații despre obiectele geografice din teren: localizarea acestora, proprietarul (sau, ocazional, persoana care a contribuit la apariția lor, ca în cazul ziditorilor de fântâni). În ceea ce privește funcțiile în care au fost „surprinse” numele respective, întâlnim urmãtoarele situații, exemplificate aici cu ajutorul antroponimului *Mitrache*:

a) prenume: *(Casa lu) Mitrache Brãtãșan, (Fântâna lu) Mitrache Buzatu, (Fântâna la) Mitrache Manea, (Ulița lu) Mitrache Boerescu, (Fântâna lu) Mitrache a lu Matei* etc.;

b) patronim: *(Fântâna de la) Andrei Mitrache, (Fântâna lu) Gheorghe Mitrache, (Fântâna lu) Iorgu Mitrache* etc.;

c) potențiale patronime: *(Fântâna lu) Ionișã a lu Mitrache, (Capu Viei lui) Marin Mitrache Constantin*;

d) nedefinite: *Balta lu Mitrache, Cișmeaua lu Mitrache, Fântâna lu Mitrache, Piscu lu Mitrache* etc.

*

Inventarierea întregului material antroponimic permite și o analiză asupra frecvențelor înregistrate de către acesta. Astfel, nouă dintre nume participă la formarea celor mai multe dintre toponime, restul având apariții scăzute sau punctuale. Cele nouă sunt: 1. *Petrache*, 2. *Tache*, 3. *Costache*, 4. *Iordache*, 5. *Mitrache*, 6. *Lache*, 7. *Enache*, 8. *Dumitrache*, 9. *Mihalache*. Prezența lor substanțial mai mare în formarea numelor de locuri decât a celorlalte se datorează, pe lângă întâmplarea ca anumite obiecte geografice să aibă legătură cu persoane purtătoare ale unor astfel de nume, și faptului că acestea (și etimoanele de la care provin) sunt frecvente²⁸ ca nume de persoană, ceea ce a mărit probabilitatea de a fi întâlnite mai des în denumirile de locuri: *Petrache* – 9647 (*Petre* – 41485), *Tache* – 6874 (hipocoristic al lui *Dumitrache*), *Costache* – 31580 (*Costea* – 31782), *Iordache* – 44502 (*Jordan* – 10057), *Mitrache* – 4578 (*Mitru* – 1933), *Lache* – 1457 (de la *Mihalache*), *Enache* – 45581 (*Ene* – 39466), *Dumitrache* – 23921 (*Dumitru* – 95702), *Mihalache* – 23957 (*Mihalea* – 1165, dar și gr. *Mihalaki(s)*; cf. și bg. *Mihalaki*).

Există și o serie de structuri toponimice omonime; aceeași denumire este întâlnită la distanță, în localități din județe diferite. Iată exemplele:

Denumiri simple: *Iordache* – Gorj și Mehedinți.

Denumiri analitice, în care sunt implicate următoarele antroponime:

Costache: *Dealul Costache* – DJ, VL, *Ciutura lu Costache* – DJ, MH, *Fântâna lu Costache* – MH, OT, VL, *Știubeiu lu Costache* – GJ, MH;

Dinache: *Fântâna lu Dinache* – GJ, OT, VL;

Dumitrache: *Fântâna lu Dumitrache* – DJ, GJ, MH;

Enache: *Fântâna lu Enache* – DJ, GJ, MH, OT;

Fanache: *Fântâna lu Fanache* – DJ, GJ;

Iordache: *Conacu lu Iordache* – GJ, OT, *Cracu lu Iordache* – GJ, MH, *Fântâna lu Iordache* – DJ, GJ, MH, OT, *La Iordache* – DJ, GJ, VL, *Piscu lu Iordache* – DJ, VL, *Valea lu Iordache* – DJ, GJ, MH;

Lache: *Conacu lu Lache* – GJ, MH, *Fântâna lu Lache* – DJ, VL;

Mandache: *Via lu Mitru lu Mandache* – OT, DJ;

Matache: *Fântâna lu Matache* – DJ, VL;

Mitrache: *Çișmeaua lu Mitrache* – DJ, VL, *La Mitrache* – DJ, GJ, VL;

Petrache: *Conacu lu Petrache* – GJ, MH, *Dealul lu Petrache* – DJ, VL, *Fântâna lu Petrache* – DJ, GJ, OT, VL;

Ristache: *Fântâna lu Ristache* – DJ, VL;

Sache: *Fântâna lu Sache* – DJ, OT;

Trache: *Ciutura lu Trache* – DJ, GJ, VL, *Fântâna lu Trache* – DJ, GJ;

²⁸ Frecvențele și explicațiile etimologice au fost extrase din Teodor Oancă, *op. cit.*

Tudorache: *Fântâna lu Tudorache* – DJ, MH, OT.

Se poate observa faptul că se repetă în special acele denumiri în a căror structură apar antroponime cu o frecvență mai ridicată (*Costache, Iordache*), asociate cu termeni geografici care au fost prezenți în viața colectivității în mod curent. Sursele de apă ocupă primul loc în ierarhia entopicelor – *fântâna* (+ *cișmeaua, ciutura*), urmate de forme de locuit – *conacu* și alte obiecte geografice: *cracu, dealu, piscu, știubeiu, valea, via*. Cele mai frecvente denumiri, cu prezențe în patru județe, sunt: *Fântâna lu Enache, Fântâna lu Iordache* și *Fântâna lu Petrache*.

O parte dintre etimoanele acestor antroponime au suferit și o a doua derivare, ale cărei „urme” se găsesc, de asemenea, în toponimie: *Știubeiu lu Costăchel* (MH), *Dinăchești* (DJ), *Ienăchești* (VL), *Iordăchești* (OT, VL), *Nachescu* (GJ), *Tăchești* (VL), *Ienăchescu* (OT), *Năchești* (GJ), *Linia lu Mitrăchiță* (DJ), *Locu Andronăcheștilor* (GJ), *Mahalaua Stăvăracheștilor* (DJ), *Măgura Andronăcheștilor* (DJ), *Mitrăchești* (VL) etc.

Multe dintre antroponimele cu sufixul *-ache*, citate de-a lungul articolului nostru, sunt active²⁹ și în prezent ca nume de familie (o bună parte se regăsesc în inventarul alcătuit de Teodor Oancă, *op. cit.*). Unele dintre acestea (*Costache, Enache, Lache, Iordache, Mitrache, Vasilache* etc.) au apariții constante de-a lungul vremii, funcția lor glisând, cel mai frecvent, de la prenume către patronim. Altele au apariții sporadice, localizate la nivelul unei colectivități sau al unei epoci, au la bază prenume sau porecle a căror apariție este motivată într-un anumit context³⁰ spațial ori temporal, în anumite împrejurări de viață și le-am putea considera arhaisme antroponimice. Ca să ajungem să le acordăm acest statut este nevoie, așa cum spuneam în prima parte a articolului nostru, să cunoaștem întregul inventar antroponimic, în oricare dintre surse s-ar găsi el.

²⁹ O dovadă a utilizării ample a acestor antroponime este și asocierea a două nume din aceeași categorie: *Costache Enache* (fântână în Dolj), *Manache Iordache* (fântână în Dolj).

³⁰ Vezi Rodica Zafiu, *Țafandache*, în <http://dilemaveche.ro/sectiune/tilc-show/articol/tafandache> (site accesat la data de 20.01.2022).

Sau nume precum: *Cabariche* – considerat formă diminutivală, pronunțată regional (*Cabarichi*), a numelui *Cabar* (*Kabar*), originar din Transilvania: *Cabar* + *-iche* = *Cabariche*. Este format după numele tribal al *Cabarilor/Cavarilor*, care desemnează trei triburi hazare, desprinse din imperiul hazar înainte de anul 881, în urma unei revolte eșuate împotriva hanului, și alăturate unguirilor strămutați în Panonia. O parte a *Cabarilor* a fost maghiarizată, iar altă parte – românizată; *Tranche* – epitet, după interjecția *Tranc!* Se atribuie de obicei persoanelor predispuse spre *trăncăneală*, care vorbesc mult și fără rost. (Iorgu Iordan, în DNFR dă numele bg. *Tranko*, p. 459); *Țuțurache* – diminutiv după epitetul *Țuțur*, aici cu sensul de *mândru, fâlos* sau a *țuțura*, cu sensul de *a trage de păr sau de urechi*. Substantivul *Țuțur* provine din *Țuț*. Susceptibil de a fi adus din aria transilvană) – <https://cubreacovblog.wordpress.com/2019/01/19/scurt-repertoriu-alfabetic-al-poreclelor-din-comuna-crihana-veche-cahul/> (site accesat la data de 20.01.2022).

BIBLIOGRAFIE

1. Bălă, Laurențiu, *Nume de „ocupații” în argoul românesc*, în *Analele Universității „Dunărea de Jos” din Galați*, Fascicula XXIV, An V, Nr. 1(7), 2012, *Lexic comun – Lexic specializat*, Galați, Editura Europlus, pp. 116-129.
2. Bidu-Vrănceanu, Angela, Călărășu, Cristina, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Mancaș, Mihaela, Pană-Dindelegan, Gabriela, *Dicționar general de științe ale limbii*, București, Editura Științifică, 1997.
3. Brâncuș, Grigore, *Introducere în istoria limbii române*, I, București, Editura Fundației România de Măine, 2002.
4. Burci, Iustina, *Antroponimie în diacronie. Privire specială asupra Iașului*, Craiova, Editura MJM, 2001.
5. Constantinescu, N.A., *Dicționar onomastic românesc*, București, Editura Academiei Române, 1963.
6. Croitor, Blanca, *Sufixe în limba română actuală. Formații recente*, București, Editura Universității din București, 2021.
7. *Dicționarul toponimic al României. Oltenia (DTRO)* (coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan), Craiova, Editura Universitaria, vol. I (A-B), 1993 și urm.
8. Graur, Alexandru, *Nume de persoane*, București, Editura Științifică, 1965.
9. Hasdeu, Bogdan Petriceicu, *Etymologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor*, vol. I, 1887 (1972), ediție îngrijită și studiu introductiv de Grigore Brâncuș, București, Editura Minerva.
10. *Introducere la Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. II, *Mic dicționar toponimic al Moldovei (structural și etimologic)*, Partea I, *Toponime personale* (coord. Dragoș Moldovanu), Iași, Editura Universității „A. I. Cuza”, 2014.
11. Iorga, Nicolae, *Numele de botez la români*, conferință ținută la Institutul Sud-Est European, la 18 mai 1934, București, 1934.
12. Leu Hanganu, Violeta, *Diminutivele în limba română actuală vorbită. Aspecte lexicale, pragmatice și sociolingvistice*, București, Editura Universității din București, 2021.
13. Oancă, Teodor, *Geografie antroponimică românească. Metodă și aplicații*, Craiova, Editura de Sud, 1998.
14. Pascu, George, *Sufixele românești*, București, Librăriile Socec & Co., C.Sfetea, Pavel Suru, 1916.
15. Pașca, Șt., *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*, București, Imprimeria Națională, 1936.
16. Popescu-Marin, Magdalena, (coord.), *Formarea cuvintelor în limba română din secolele al XVI-lea – al XVIII-lea*, București, Editura Academiei Române, 2007.

17. Răileanu, Viorica, *Formarea antroponimelor: sufixul grecesc -ache (-achi)*, în „Philologia”, nr. LIII, Chișinău, Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei, 2012, pp. 106-113.
18. Răileanu, Viorica, *Onomatisme vasilene în vocabularul consolidate al limbii*, în „Studii și cercetări de onomastică și lexicologie” (SCOL), Anul XI, nr. 1-2, 2019, pp. 208-216.
19. Sion, Constantin, *Arhondologia Moldovei*, București, Editura Minerva, 1973.
20. Șăineanu, Lazăr, *Dicționar universal al limbei române*, Craiova, Editura Samitca, 1908.
21. Ștefănescu-Goangă, Zizi, *Sufixul -ache*, în *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, vol. al III-lea, 1962, pp. 119-127.
22. Tomescu, Domnița, *Numele de persoană la români. Perspectivă istorică*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001.
23. Tudose, Claudia, *Derivarea cu sufixe în româna populară*, București, Tipografia Universității din București, 1978.
24. Zafiu, Rodica, „*Românache*”, „*străinache*”, http://romlit.romanialiterara.com/index.pl/romnache_strinache (site accesat la data de 5.03.2022).
25. Zafiu, Rodica, *Țafandache*, în <http://dilemaveche.ro/sectiune/tilc-show/articol/tafandache> (site accesat la data de 20.01.2022)
26. <https://cubreacovblog.wordpress.com/2019/01/19/scurt-repertoriu-alfabetic-al-poreclelor-din-comuna-crihana-veche-cahul/> (site accesat la data de 20.01.2022).